

Frederik (Freddy, Fred) Senator is geboren op 8 april 1937 in Arnhem. Hij was de zoon van Isaac Senator en Rachel Esther Vierra. Zijn ouders trouwden op 30 december 1925 in Amsterdam. Hij had een zeven jaar oudere zus Clara. Vóór Fred een jaar oud is, verhuist het gezin naar Amsterdam, naar de Plantage Badlaan.

Vader Isaac Senator had een bananenstokerij, waar geïmporteerde groene bananen werden gerijpt. In 1940 moest hij het beheer van zijn zaak overdragen aan een Verwalter. Hij is gaan werken bij de Nederlandse Spoorwegen.

Fred ging naar de Herman Elte Fröbelschool aan de Plantage Muidergracht. Na de oorlog staat het hem nog levendig bij dat er in de oorlog steeds meer buurtbewoners verdwenen. Fred zag ook hoe de huizen in zijn omgeving werden leeggehaald.'

Vijf jaar oud bracht zijn vader hem naar het Muiderpoortstation. Fred ging in de onderduik. „Ik zie me nog lopen met mijn vader, een koffertje en mijn doos Meccano in de hand. Hij bracht me naar station Muiderpoort en op de een of andere manier wist ik: ik zie jullie nooit meer terug.” Op het station werd hij overgenomen door mensen van het verzet en hij ging in eerste instantie naar de familie Van Dijk in Houten. Hoe lang hij er was weet Fred niet meer, zelfs niet of hij er überhaupt geslapen heeft. Wel weet hij nog dat er een konijnenhok was. Vanuit Houten werd Fred naar Holwerd gebracht, naar het gezin van Pieter Geales Visser met hun winkel en een rijwielherstelzaak aan de Voorstraat 31. Fred werd nu Freddie van Dam genoemd en in de buurt werd hij bekend als 'lytse Freddie' (kleine Freddie) of Freddie van Pieter Geales. Fred werd onderdeel van het gezin. Hij ging mee naar de kerk, de kleuterschool en later de lagere school, naar de zondagsschool én naar de catechisatie. Fred leerde Fries spreken en dat spreekt hij nu nog. Hij voelde zich thuis in Holwerd, de geur van mest en kuilgras kende hij al van Artis. Freddie kon behoorlijk vrij door Holwerd bewegen. Hij hielp boeren op het land en reed mee met de aardappelen. Hij ging fierljeppen (polstokverspringen) in de weilanden. De bezetter deed zelfs de winkel van Heit en Mem aan en Freddie knuffelde met de hond van de bezetter.

Kort na de oorlog vertelde zijn onderduikmoeder aan Freddie dat zijn zus Clara hem binnenkort zou ophalen. Clara had Westerbork en de kampen overleefd. Ze was er getuige van dat moeder Rachel Esther Vierra (Amsterdam, 21 december 1902 – Auschwitz, 28 januari 1944) de gaskamer in moest. Wat er met vader Isaac Senator (Amsterdam, 27 mei 1904 – Auschwitz, 30 november 1944) precies is gebeurd is niet duidelijk. Fred: „Van mijn vader heb ik afscheid genomen op het perron van Muiderpoort, toen wist ik al dat ik hem nooit meer zou zien. Dan ga je als kind in de overlevingsstand.” Clara had in Utrecht de lijsten van het Rode Kruis nagezocht. Daarop stond Freddie van Dam met de geboortedatum 8 april 1937 en de combinatie van voornaam en geboortedatum maakten voor Clara duidelijk dat dit haar broertje moest zijn. Ze reisde naar Holwerd en Freddie ging met haar mee.

Fred kwam in de tijd erna terecht bij verschillende pleegadressen, onder meer bij een oom en tante in Amsterdam, en uiteindelijk in Arnhem. Hij werd van hot naar her gesleept en probeert zo goed en kwaad als dat mogelijk is de draad weer op te pakken. In Arnhem komt hij terecht bij de familie Mozes. De kleine Fred gaat bij de padvinderij. Bij de eerste Airborne herdenking in 1945 op de Airborne begraafplaats in Oosterbeek mag hij samen met pleegbroer Herman een krans leggen. Hij vond het een eer dat hij een krans mocht leggen en dat kinderen bij het herdenken betrokken werden. Later zei hij dat het belangrijk is dat je van kinds af aan meekrijgt dat herdenken belangrijk is.

De klap van de oorlog kwam voor hem toen Clara de foto van zijn ouders aan hem gaf en duidelijk werd dat ze vermoord waren. Fred mocht niet naar school want hij had geen officiële papieren. Dus soms kon hij wel, moest dan een klas overslaan en zo werd zijn opleiding als een gatenkaas. Er was nauwelijks zorg voor de onderduikkinderen. Pleegvader Mozes was slager-veehandelaar in Arnhem. Ook Freddie ging de slagerij in. Hij ging in de leer bij verschillende slaggers. Hij kwam zo ook in Doetinchem terecht. Dat was een van de ergste adressen: "Mijn baas zei tegen me dat ze er één te weinig hadden vergast. Je werkte voor drie gulden in de week, waar reiskosten en waskosten voor de witte jassen van af gingen. 'Je werkt niet om te verdienen, maar om te leren', kreeg ik te horen. Later kreeg ik opslag en werd het zeven gulden."

Fred werd onder andere marktkoopman. Na de oorlog ging hij geregeld terug naar Holwerd voor bezoeken en logeerpartijen. Hij belt met zijn onderduikzussen.

Hij leerde op jonge leeftijd Nanny Koppel kennen. Hun wens om met elkaar te trouwen ging niet in vervulling, beiden huwden een ander en kregen kinderen. Maar nadat ze beiden, ongeveer gelijktijd, gescheiden waren vonden ze elkaar weer. Ze vestigden zich in Eefde.

Hij werd de sleutelbewaarder van de Synagoge en de Joodse begraafplaats in Zutphen. In de kern een bescheiden functie, maar hij maakte er véél meer van. Staande bij het geopende hek sprak hij voorbijgangers aan en er ontspoon zich vrijwel zonder uitzondering een praatje waarin hij zijn gesprekspartners van de ene naar de andere anekdote en kwinkslag leidde. Hij beschikte over een roestvrij geheugen. Natuurlijk vertelde hij ook over het lot van de Joden en over de sjoel, zoals hij de synagoge gewoontegetrouw noemde. "Vrijdag ben ik op sjoel."

Eke Mannink schreef in 2019 een biografie over het leven van Fred Senator met als titel *Verweven Levens*. Senators leven was verweven met dat van talloze anderen. Bovenal met dat van zijn grote liefde Nanny.

Fred overleed op 12 november 2021 in Amsterdam.

Meer informatie

[Frederik \(Freddy / Fred\) Senator \(1937 - 2021\) - Genealogy \(geni.com\)](#)

[In memoriam: Fred Senator | Een groot gevoel voor rechtvaardigheid | Het laatste nieuws uit Zutphen en Warnsveld \(contactzutphen.nl\)](#)

[Fred Senator legde krans bij eerste herdenking Airborne Begraafplaats | 3 september 2018 - YouTube](#)

[Fred Senator overleefde de oorlog in de onderduik 3.pdf \(zutphen40-45.nl\)](#)

[3641425959-DeSenators_inkijk.pdf \(afosto.com\)](#)

[De onderduik van Fred Senator - joodsamsterdam](#)

[Rachel Esther Senator-Vierra \(joodsmonument.nl\)](#)

[Isaac Senator \(joodsmonument.nl\)](#)

Foto: Fred Senator (rechts) in de zandbak van de Herman Elte Fröbelschool aan de Plantage Muidergracht.

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.